ԳԻՆՄԱՆԵՐ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ հմր. 10 Մէջ.
» » Գաւառաց » 12 »
Վեցամս. » Կ. Պոլսոյ » 5 »
» » Գաւառաց » 6 »
Օտար երկիրներու » 24/2 Լիրա
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 դրուշ, երկու անգամի համար 2 դրուշ է։ աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կը լինի։
Մէկ մի թիւ 40 փարա արծաթ։

ԱՐԱՐԱՏ

ԼՐԱԳԻՐ

ՀԱՆԱՊԱՀԱՍԱՐԱԿ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԳԻՆՄԱՆԵՐ

Դուրս գնացած լրագրաց ճանրու ծախքը Խմբագրութեան վրայ է։
Լրագրաց փոխարինեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն Խմբագիր—Տնօրէնին պիտի ուղղի, Գալատիա Սանտարքը-լար Ճատաղէի թիւ 198, Նօրս խան, Մասիսի գրասենեակը։
Ճանրու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունիր։
Զտրուած նամակ, յօդուած, եւ եւ չեն տրուիր։

ԿՊՈՍՏԱՆԴԻՆՈՊՈԼԻՍ 20 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Փարիզ 30 Նոյ.

Մերակուտի ժողովին մէջ արտաքին գործոց նախարարութեան երմացոյցին վրայ վիճաբանութեան առթիւ Վիքոնթ Կոնթոյ-Պիրոն (Պուրբոնեան) ըսաւ թէ Թուրքիոյ դոյութիւնն ամենահարկաւոր է աշխարհի խաղաղութեան համար, և պարսաւեց Գաղղիոյ կառավարութեան ի նպաստ Յունաստանի բրած նախաձեռնութիւնն, և Թամասէն զօրավարին հետ մի քանի սպայից զրկուելու խորհուրդը պարսաւեց։ Յաւելցուց թէ Ռուսիա խմաստութիւն և վեհանձնութիւն ցոյց տուաւ Այսթէֆանոսի դաշնադիրը Պէրլինի վեհաժողովին վերաքննութեան ենթարկելով։

Արտաքին գործոց նախարար Պ. Պարթէլէմի Սէնթ Իլէռ պատասխանեց թէ Գաղղիա՝ Գարատաղի համար եղած նաւային ցոյցին մասնակցելով խաղաղութեան դատին ծառայեց։ ըսաւ թէ անհնար է պատասխանել թէ նմանօրինակ ցոյց մ'ալ Յունաստանի համար պիտի լինի՞։

Այս ցոյցն, ըսաւ, ենթադրական է, և աւելցուց թէ Թուրքիոյ անկումը սարսափելի աղէտ մը կը լինի, զոր անպատճառ հեռացնել պէտք է, և թէ ամենէն առաջ Անդղիա երեւան հանեց Հելլենական խնդիրը Պէրլինի՝ մէջ։ Մեք կը շարունակեմք, ըսաւ նախարարը, խաղաղութեան «հաստատ պահուելուն աշխատիլ, ինչպէս մեր նախորդներն։

Պրոյլի դուքսն ըսաւ թէ Գաղղիա չեզոք և ազատ պէտք է մնայ Հելլենական խնդրոյն մէջ։

Պ. տը Ֆրէյսինէ կը կարծէ թէ ի նպաստ Յունաստանի նաւային ցոյց մ'անհնարին եղած է։

Այս ուրուար հասած հեռագիրէ։

Լոնտրա 1 դեկտ.

Պահպանողականաց ընկերակցութեամբ դարձի սկսելուն առթիւ Վուտսթոքի մէջ ըրած մէկ բանախօսութեան մէջ Լորտ Սալիսպըրի ըսաւ թէ ի նպաստ Յունաստանի զօրութիւն դարձածելն հակառակ կը լինի Պէրլինի դաշնագրին և թէ պէտք է չափաւորել Յունաստանի պահանջմունքը։

Հաւմ 1 դեկտ.

Երեսփոխանաց ժողովը 188ի դէմ 221 քուէով վատահութիւն յայտնեց նախարարութեան վրայ։

Լոնտրա 1 դեկտ.

Անդղ. Ֆոնտ.		99 1/16
Օսմ.	»	12 3/8
Փոխ.	1865	14 1/2
»	1869	14 1/4
»	1871	71
»	1872	20 1/2
»	1873	13 1/4
»	1877	83 1/8
Պանք Օթոման		12 1/8
Ռուս. փոխ. 73ի		88 3/4
Եգիպտ. միացեալ		66 7/8
» արտօնաւոր		93 1/4
Տսյրա Սանիէ		74 3/4
Փոխ. Ռուշիտ		94 3/4

Փարիզ 1 դեկտ.

Օսմ. Ֆոնտ.	12,67 1/2
» Երկաթուղի	41,75
Պանք Օթոման	547,50
Գաղղ. Ֆոնտ. 5 0/0	119,27 1/2
» » 3 0/0 Նոր	85,80

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—o—

Գերմանական դեսպան Հաճֆէլա կոմսն երէկ իրիկուն կայսերական պալատը ճաշի հրաւիրեցաւ, և յետոյ վեհ. Սուլթանէն հրաժեշտ ստացաւ Պէրլին վերադառնալու համար, ուր կ'ստուգուի թէ արտաքին գործոց նախարար պիտի անուանի, իբրև օգնական Պիզմարք իշխանին։

Հաճֆէլա կոմսն հաւանականաբար վաղը կը մեկնի մայրաքաղաքէս։

—

Կ'երեւի թէ տէրութեան սահմանակից Յունարնակ գաւառաց մէջ Հելլենական մեքենայութիւնք և գրգռութիւնք ծայրայեղ վիճակ մ'առացած են որ Վադդիթ այսօր յուսահատութեամբ սպասէս կը դրէ իւր քաղաքական յօդուածին սկիզբը։ «Մակեդոնիոյ կողմէն առնուած լուրեր Հելլենական մեքենայութիւններ կը ծանուցանեն՝ այն աստիճան որ խաղաղասէրք անգամ պարտաւորուած են փափաքել որ այդ մեքենայութեանց շնորհիւ նոր փորձանք մը չեղած, Յունաստանի հետ պատերազմ մը բացուէր լըմընոր։

«Հելլեն կառավարութիւնն այս խռովութիւնները քաջալերելով, կ'ուզէ այնպէս ցուցնել իբր թէ Օսմանեան կառավարութիւնը բոլորովին անկարող և անկանոն վիճակի մէջ է այդ գաւառները։ Բայց կայսերական կառավարութիւնն ընդուշական ամեն միջոց ձեռք կ'առնու անդ։ Բիչ Բրիստոնեայք կը միաբանին խռովարարաց հետ, և երբ ձեռք կ'ինան, օրինաց համեմատ կը պատժուին։ Թեսալիոյ և Եպիրոսի կողմերն ապստամբներ կը շրջին, և մինչև ցարդ ձերբակալուածներուն ամենն ալ Հելլեն են։ Հրոսախմբոց ամենն ալ Յունաստանի մէջ կազմուած են, և այնպիսի անձանց առաջնորդութեան ներքև կը գտնուին, որք քաղաքական լրտեսի և ապստամբապետի պաշտօնը միանդամայն կը կատարեն։»

—

Վէլի Մէհմէտը Թուրք լրագրաց մէջ դարձեալ Տէլի Մէհմէտ եղած է, և այս անգամ վերջնականապէս լինելու կը թուի։

Կը ծանուցուի թէ նոր յանձնախումբ մը կազմուած է այս մարդուն մտաւոր վիճակը քննելու համար։ Հօպարթ և Պէյքըր փաշաներն այս յանձնախմբին գլուխը կը գտնուին, և ըստ Մէսէնճիրի 12, իսկ ըստ Վադդիթի 30ի չափ գինուորական և քաղաքային բժիշկներ, ընդ որս և Տոքթ. Մոնճէրի, այդ յանձնախմբին անդամ նշանակուած են։

Յանձնախումբն երէկ իւր առաջին նիստն ըրաւ։ Վէլի Մէհմէտ բերուեցաւ, քննուեցաւ, բայց բժիշկները դեռ տեղեկագիր չտուին, և երկրորդ նիստ մ'ընել որոշեցին։ Բայց Վադդիթ վստահութեամբ կը ծանուցանէ թէ բժշկական այս նոր յանձնախումբը պիտի վճռէ թէ Վէլի Մէհմէտ յիմար է, որով իւր գործած ոճրին պատասխանատուութենէն կ'ազատի։

Թուրք լրագրերք կ'ըսեն թէ Վէլի Մէհմէտ բանտին մէջ գլուխը քարերուն կը զարնէ եղեր, հագուստները կը պատռէ եղեր, ուրիշ բանտարկելոց նեղութիւն կը պատճառէ եղեր։ Վերջապէս։ Թուրք մամուլը բժշկաց նոր յանձնախմբէն առաջ կը վճռէ թէ Վէլի Մէհմէտ յիմար է։

—

Բ. Դուռը դեռ պատասխան չէ տուած իտալական դեսպանին առաջարկութեանց, և այս մասին քննութիւն բանալ տուած է։

—

Թուրք լրագիրք կը ծանուցանեն թէ Լմնորայի օսմանեան դեսպան Միւղիւրիւս փաշան, որ երկար ժամանակէ ի վեր Կ. Պոլիս կը գտնուէր, յառաջիկայ շաբաթու մէջ իւր պաշտօնատեղին պիտի վերադառնայ, որով սուտ կ'ելնէ այն զրոյցը թէ Միւղիւրիւս փաշան տերութեան ամենաբարձր պաշտօնեաներէն միոյն պիտի կոչուի։

—

Վադդիթ կը ծանուցանէ թէ միջազգային նաւատորմին Ցուլչինեոյի կողմէն եւ առնուելուն նկատմամբ Անգղիոյ և միւս տերութեանց միջև բանակցութիւնք դեռ վախճանի մը չեն յանգած, և միշտ կը շարունակեն։

—

Ռիւթեր լուր մը հրատարակած էր թէ արտաքին գործոց նախարար Ասիմ փաշան միջազգային եւրոպական յանձնախմբին նպատակին վրայ հարցում մ'ըրեր է Պ. Կոշէնի, և Անդղիական դեսպանը պատասխաներ է թէ իւր կառավարութիւնն այդպիսի յանձնախմբի մը կազմութիւնը կ'ուզէ, բայց միայն քննութիւն ընելու համար, և չուզեր որ գործադիր իշխանութիւն ունենայ։

Վադդիթ լրագիրն իւր այս առուր թուով պաշտօնապէս կը յայտարարէ թէ Ասիմ փաշան այդպիսի հարցում մը չէ ըրած Պ. Կոշէնի։

—

Վանէն լուր կը արուի մեզ թէ տեղւոյն Անդղիական դեր-հիւպատոս Պ. Բլէյթէն, որ բաւական ժամանակէ ի վեր պանդխտային կեանք մը կը վարէր Հայաստանի այդ հեռաւոր անկիւնը, կը պատրաստուի եղեր քիչ օրէն իւր հայրենիքն՝ Անդղիա՝ վերադառնալ։ Բայց յայտնի չէ եղեր առ այժմ թէ նորէն իւր պաշտօնատեղին պիտի դա՞ռ, կամ մի ուրիշ անձ պիտի նշանակուի՞ նորա տեղ։

Մեր Վասպուրականի յատուկ թղթակցին մի օգտակար նամակը, զոր վերջին թղթաբերով ստացանք, յառաջիկայ թուով կը հրատարակեմք։

—

Վադդիթ այսօր մթին բայց ըստ երեւոյթին կարեւոր լուր մը կուտայ, ծանուցանելով իւր ներքին լրոց սկիզբը թէ Անդղիոյ արտաքին գործոց նախարար Լորտ Կրանվիլ շրջաբերական նոր ծանուցագիր մը ղրկեր է տէրութեանց՝—Օսմանեան պետութեան սահմանագծելոց նկատմամբ ինչ ինչ առաջարկներ ընելով, և ի մասնաւորի նոր յանձնախմբի մը կազմութիւնը խնդրելով։ Եւրոպական լրագիրք անշուշտ աւելի բացայայտ տեղեկութիւններ պիտի տան մեզ Անդղիոյ կառավարութեան այս նոր ձեռնարկին նկատմամբ։

—

Գաղղիական Ֆրէսինէ ընկերութեան Սֆիրիք անուն դեղեցիկ շոգենաւն որ նոյ. 8/20ին մայրաքաղաքէս ճանբայ ելած էր Սէլանիկ և այլ նաւահանգիստներ հանդիպելով Մարսիլիա երթալու համար, նոյ. 11/23ին Սէլանիկէն Վոլոս գնացած միջոցին՝ փոթորկայից և մուռախաղաստ օդի մը ժամանակ Սքիաթոս անուն Հելլենական կղզեկին և ցամաք երկրին միջև դանուող Լէֆթէրի անուն ժայռերուն վրայ խրեցաւ։ Նաւապետն անմիջապէս մակոյկ մը ծովն իջուցնելով օգնութիւն խնդրեց Վոլոսէն, և նոյն օրը պետական շոգենաւ մ'անդ հասնելով, խրեալ շոգենաւին մէջի ուղեւորներն, նաւաստիներն, դրրամի և նամակի ծրարներն առաւ։ Հետեւեալ օրն ալ երկու օսմանեան զրահաւորք երթալով, խրեալ շոգենաւն ազատելու շատ ջանք ըրին, բայց չյաջողեցան։ Վերջին լուրերը կը ծանուցանեն թէ շոգենաւին կորուստը կատարեալ է։ Մէջի վաճառքներէն հաղիւ երեսուն թոնէլաթօի չափը կրցած են ազատել։

—

Իզմիրի Էնարասիալ լրագիրն հետեւեալ լուրը կուտայ։

Կիրակի իրիկուն, Գարաթաշ գիւղի գլխաւոր սրճարանին առջև բուռն կռիւ մ'եղաւ քանի չափ Թրքաց և Հայոց միջեւ, դանակի ու ատրճանակի հարուածներ փոխանակուելով, մինչեւ որ ոստիկանութիւնը հասաւ, հինգ մարդ փռուած էին գետինը։ մին մեռեալ և չորսը վիրաւոր։ Միւս կրուողները բռնուելով բանտարկեցան։

—

Տուլչինեոյէն դաղթող իսլամ ժողովրդեան օգնութեան համար յատուկ յանձնախումբ մը կազմուեցաւ ընդ նախագահութեամբ Վեհ, Սուլթանին, և անդամներն են Վեհ. Կաղի Ռ.հմէտ Մուխթար փաշա, Նուսրէթ փաշա, Էմհէմ փաշա, Վէլի Բրիղա փաշա, Գաղաղեան Յակոբ էֆէնտի և այլ քանի մը բարձրաստիճան պաշտօնատարք։

Որոշուեցաւ որ Տուլչինեոյէն դաղթող Իսլամք Աւլպանիոյ մէջ դանուած կայսերական ագարակներուն մէջ դեռեղուին։

Յանձնախումբն անմիջապէս Օսմանեան աղդին պիտի դիմէ այն դաղթականաց դեռեղման ծախուց համար դրամական նպաստ խնդրելու։

Թէրճէմանը Հադիգաթ կ'ըսէ թէ ամեն օսմանցի պարտաւոր է այն հանգանակութեան մասնակցելու։ վասն զի Տուլչինեոյի զոհուելն Օսմանեան կայսրութեան հողային ամբողջութեան վերաբերեալ բոլոր խնդիրները ջնջեց։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Նորընտիր Պատրիարքական փոխանորդ Գեր. Գէորգ վարդապետ Ռուսճուգլեան երէկ իւր պաշտօնը վարել սկսաւ։

—

Պուլանըխի (Մշոյ վիճակ) Տ. Յովսէփ վարդապետ և Տ. Բարսեղ քահանայն ամբաստանեալ լինելով թէ՝ ժողովուրդը դրդռած և տեղւոյն Գայմադամն ծեծել տուած են, Բ. Դուռն ազդարարեր է Պատրիարքարանի՝ որ մայրաքաղաքս բերուին դատուելու համար։ Վարչական խորհուրդն երկուշաբթի աւուր նստին մէջ որոշեր է դրել յիշեալ վարդապետին և քահանային, որ Պոլիս Պատրիարքարան դան, և անսուն երթան ի դատ։ Փոնջ

—

Վարչական խորհուրդն երկուշաբթի աւուր նստին մէջ հաւանեալով կրթական խորհրդական էֆէնտիին որոշման՝ մայրաքաղաքիս համայն ազգային վարժարանաց ուսումնական տեսուչ կարգեր է Իփէքճեան Համբարձումէ էֆէնտին, և այս որոշումն հաստատեր է իրեն։ Նշ.

—

Սրբուհի մայրապետ կ'իմացնէ մեզ թէ իւր Որբանոցէն դաղցուած գոյքերուն մեծագոյն մասը տեսակն ինչքեր էին միայն, և առաջադրեալ Պազարն որոշեալ օրն, այսինքն վաղը տեղի պիտի ունենայ։

Մեծ յոյս ունիմք որ այս առթիւ ամեն բարեսէր անձինք փոքր օգնութիւն մը չպիտի դրանան այդ օգտակար հաստատութեան, ուր կարդ մ'որբեր և անպաշտպան աղջկունք խնամք և կրթութիւն կ'ընդունին։ Այս Որբանոցը վերջերը այլ և այլ դժբաղդութեանց հանդիպած է, ինչպէս է հայրն և մերն կարուիլը,—խնդիր մը, որ կը ցուցնէ թէ կարդադրուած չէ տակաւին։ Անցեալ դիշեր տեղի ունեցած դողութիւնն ալ բոլորովին անակնկալ և ձրի հարուած մ'եղած է Որբանոցին։ Աղդը քիչ հաստատութիւններ ունի, որ, թէև փոքր, այնչափ արժանի լինին կարեկցութեան, քաջալերութեան և օգնութեան։ Այս մասին անօդուտ չեմք համարիր ընթերցողաց խորին ուշադրութիւնն հրաւիրել այն դրութեան վրայ, զոր Սրբուհի Մայրապետ մեր շաբաթ աւուր թերթով հրատարակած երջիւր տեսչութեան ներքև դտնուած օգտակար հաստատութեան վիճակին վրայ։ Վաղը, Որբանոցին ծե. տարեդարձին առթիւ, սովորական հանդէսը պիտի կատարի, և ի վաճառ պիտի դրուին բարեբարաց տուած ընծայք և Որբանոցին մէջ պատսպարեալ որբերուն ձեռագործութիւնք։ Սրբուհի Մայրապետ կը յուսայ որ բարեսէր ազդայինք վաղուան հանդէսը բարեպատեհ առթիւ մը պիտի համարին օգնութեան ձեռք մը կարկառելու իւր որբերուն։ Մեք ալ կը սիրեմք յուսալ թէ բարեկամ Մայրապետին այս յոյսն ի դերև չելնէր։

—

• • • Տէր

Յառաջիկայ կիւրակէ՝ որ է 23 Նոյեմբեր, թաղիս Քարոզիչ Գեր. Տ. Խորէն Ս. Աբգարեանցոս, Ս. Եկեղեցւոյս մէջ Ս. Պատարագ մատուցանելով, հոգեւորապէս պիտի մխիթարէ ղժողովուրդն։

Ուստի ի դիտութիւն բարեպաշտ ազդայնոց ներկայս հրատարակելիդ խնդրելով,

Մնամք յարդանօք

ի Դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ

Ատենադպիր Ատենապետ

Մ. Ա. Խիւրուվէրտեան Ա. Խորոսանէան

1880 Նոյեմբեր 19

Պէշիկթաշ

ԱԶԴ

Լրագրոյս բաժանորդագրին պարտող և պատուոյ զգացում ունեցող մեր գաւառական յարգոյ բաժանորդներէն կը խնդրեմք՝ որ տարւոյս վերջանալէն առաջ իրենց պարտքը վճարելու հաճին։

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ

Տուլչինեայի խնդիրը բոլորովին վերջացած է, և հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ տերութիւնք այժմ կը բանակցին եղեր միջազգային նաւատորմին Ադրիականէն յետս նահանջելուն վրայ։ Բայց արդեօք այդ նաւատորմին պաշտօնը վերջացա՞ծ է բոլորովին, ներելի է յուսալ դայն, նկատելով որ Փարիզի Լը Թան լըրագիրը կը յայտարարէ թէ չկայ տերութիւն մը՝ որ այսօր նաւային ցոյցը վերանորոգել բաղձայ, քանզի, կը յարէ յիշեալ թերթն, Եւրոպական ներդաշնակութիւնն երբէք մըտերմական եղած չէր։ Այս դիտողութիւնը կը հաստատէ մեր ևս անցեալ օր ըրած խորհրդածութիւններն Եւրոպական ներդաշնակութեան վրայ։ Եւրոպա խաղաղութեան և ընդհանուր քաղաքական գործոյ մէջ հանդարտութեան կը բաղձայ։ Ամենէն փառասէր համարուած Ռուսիոյ կառավարութիւնն անգամ կ'զդայ թէ ի ներքուստ և յարտաքուստ գըժուարութիւններով շրջապատեալ է, և ինչպէս Դրըմի պատերազմէն յետոյ այժմ ևս հանգստութեան պէտք ունի։ այս պատճառաւ կը կարծուի թէ Ռուսիա Արեւելիոյ մէջ չափաւորիչ դեր մը պիտի խաղայ և ներկայ դաշնադրութիւնները պահպանելով գոհ պիտի լինի։

Վիէննայի մէջ Ռուսիոյ այս միտումն հաճութեամբ կ'ընդունուի, և երկու կառավարութեանց միջեւ անցեալներն ի վեր եղած ցըրտութիւնը վերջացած կը համարուի։

Այս յարաբերութեանց բարւոքումէն լաւ արդիւնք մ'արտադրուած կը կարծուի Դանուբեան գաւառաց մէջ, որք ասկէ առաջ բաւական դիմադրութիւն կընէին Աւստրիոյ աղդեցութեան։ Ներպիոյ մէջ Պ. Ռիսթիչի նախարարութիւնն, որ Աւստրիոյ առեւտրական դաշնադրութեանց մասին ըրած պահանջմանց չէր հաւաներ, հրաժարական տուաւ և նորա յաջորդը Վիէննայի դահլիճին հետ համաձայնելու ըրամադիր կ'երեւի, քանզի պատուիրակ մը յղած է ի Վիէննա՝ առեւտրական դաշնադրութեան բանակցութիւնները նորէն ձեռք առնելու համար։ Դանուբի նաւարկութեան համար գետեղերեայ կառավարութեանց կազմութեան խնդրոյն վրայ բաւական ծանր վէճեր եղած էին։ Աւստրիա կը պահանջէր որ իւր պատուիրակն յանձնախումբին նախագահէ և երկու քուէի իրաւունք ունենայ։ խնդիրը կարդադրուած կ'երեւի Աւստրիոյ երկու քուէ ունենալու պահանջումն ի բաց թողուելով և միայն նախագահութեան պատիւը տրուելով, որոյ վրայ Բուսնիա դժգոհութիւն կը ցուցնէ, բայց մեծ տէրութիւնք չեն ուզեր որ խնդիրը ծանրանայ։ Դանուբեան յանձնախմբին մէջ Պուլղարիոյ կողմէն՝ իբր գետեղերեայ կառավարութիւն՝ պատուիրակ գտնուելու դէմ Բ. Դուռը բողոքած էր, առարկելով թէ իբրև գերիշխան պետութիւն իրեն կը վերաբերի պատուիրակ անուանելու իրաւունքը, բայց կ'երեւի որ Պուլղարիա պահանջեր և ընդուներ է այդ իրաւունքը գետեղերեայ յանձնախմբին մէջ, որ պիտի բաղկանայ հետեւեալներէ։ Աւստրիոյ, Սերպիոյ, Պուլղարիոյ, Բուսնիոյ և Ռուսիոյ ներկայիչներէն։ Զգիտցուիր թէ արդեօք Բ. Դուռն ևս պատուիրակ պիտի անուանէ՞ թէ ոչ։ Գետեղերեայ յանձնախմբին տարբեր է Դանուբի Եւրոպական միջազգային յանձնախումբն որ կայաց կը գումարի, և որոյ մէջ Օսմանեան պատուիրակ կարդուած Քօսթանթին Գաբրիէլոտորի էֆէնտին դեռ նոր հասած է իւր պաշտօնատեղին։

Դաղղիոյ հասարակաց կարծիքն ազդու կերպիւ դէմ կեցաւ հարկադրիչ միջոցներու դործածութեան։ ուստի Պ. կասսիճոն պարտաւորեցաւ Թուրքիոյ նկատմամբ իւր մտադրեալ ընթացքը չափաւորել։ Գերմանիա ամենայն դիւրութեամբ հետեւեցաւ Դաղղիոյ խաղաղասէր ընթացքոյ, և կ'ըսուի թէ Դաղղիական և Գերմանական դեսպանք միւնոյն կերպիւ հմտութեան յորդոր պիտի տան Հելլենաց, և պիտի աղդարարեն որ եթէ Թուրքիոյ դէմ պատերազմի ելնեն, Եւրոպայէն օդնութիւն չեն կրնար յուսալ։ բայց թէ արդեօք Հելլենացիք այս ազդարարութեանց պիտի անսա՞ն, այս ևս ուրիշ խնդիր մ'է։ Հելլենք ինքնօդնութեան սկզբունքին հետեւելու մտադիր կ'երեւին։ Յաւիտն ամենայն ինչ կը ցուցնէ թէ այս ձեւս դոնէ խաղաղութեամբ կրնայ անցնիլ մինչեւ դարուն, երբ կարելի է նորէն յուզմունք ծագիլ։

Քանի մ'օրէ ի վեր Օսմ. արժեթղթոց գիները կը բարձրանան, վասն զի փարիզի և կոստանդնուպոլսոյ Քանքներն Օսմ. արժեթղթաւորաց հրաւէր տուած են պատուիրակներ անուանելու համար։ Կը կարծուի թէ Անգղիոյ, Գաղղիոյ և Իտալիոյ արժեթղթաւորք տարբեր պատուիրակներ պիտի ղրկեն, բայց բանակցութեանց յաջողութիւնն այժմէն չկրնար դուշակուիլ, և գիներուն բարձրացումը կրնայ վայրկենական լինիլ։

ԲՈՂՈՔ ՄԸ

Ո՛չ ևս կարելի է տարակուսիլ թէ ապստամբ կոչուած Քուրդ ապստամբները բազմաթիւ Հայեր ըսպաննած են Պարսկաստանի այն դաւառաց մէջ, ուր վերջերս արշաւեցին։ Աւելի ընդարձակ տեղեկութեամբ մը, ոչ ևս տարակոյս կը մնայ թէ Քուրդք անցեալ ու անպաշտպան քրիստոնեայ և ոչ-քրիստոնեայ ժողովուրդէն հարիւրաւոր անմեղներու արիւնը թափած՝ են այն դաւառաց մէջ, որք, թէ և վայրկենապէս, իրենց ձեռքն ինկան։ Այսպէս, Քրդական խժդժութեանց նոր տեսարաններ ուեղցած են այն արդէն բազմաթիւ խժդժութեանց վրայ, որովք Քուրդ ժողովրդեան մէկ մասն ոնանախանձելի համբաւ մը թողած է անցեալ և ժամանակակից պատմութեան մէջ։ Իրօք, դիտել տրուեցաւ թէ թէհրանէն քաշուած հեռագրերը կատարեալ վստահութեան արժանի չեն։ բայց հետզհետէ ստացուած տեղեկութիւնք նոյն անհաճոյ պատմութիւնը կրկնեցին մեզ։ — Արդէն ծանուցինք թէ Պարսկաստանի սահմանակից քաղաքներէն եկած անհատականներու, ոչ-պատերազմիկ ժողովրդեան մէկ մասին՝ և ընդ նմին ոչ սակաւ Հայոց՝ Քրդական կատաղութեան զոհ երթալը կը զեկուցանէին։ Աւելի Պարսկական լրագիրն Հայ աշխարհն յանկարծակիի բերաւ յայտարարելով օր մը թէ Մարակայի մօտ հաղար տունէ բաղկացեալ մի Հայաբնակ գիւղ ամբողջապէս քանդուեր է Քուրդերէն, որք բնակիչներն ալ թրքէ անցուցեր են։ Զարմանալի է։ — լա՛ւ, մանաւանդ երբ ի նկատ առնուի թէ հաւանական չէ որ այդչափ Հայ գտնուի Ղրմիոյ լճին հարաւային եղերաց վրայ միայն մեկ գիւղի մէջ։ Արդէն, Պարսկաբնակ Հայոց թիւն 70,000 էն աւելի չլինիլ կը կարծուի, — 40,000 ը Թէհրանի և 30,000ը Դաւրէժի վիճակին մէջ։ Բայց ինչ որ չափազանց է, միանգամայն անհիմն չլինիր դժբաղդաբար։ և երբ այն ինչ քաղաքին Քրդաց կողմանէ յարձակում կրելուն, դրաւուելուն, կամ այն ինչ գիւղին քանդուելուն պատմութեան հետ, մի և նոյն ժամանակ այդ տեղերու բնակիչներէն այսչափ մարդոց ջարդուելուն լուրը կ'ընդունիմք, ո՛չ ևս կրնամք խաբուիլ պատերազմելու այն եղանակին վրայ, զոր Քուրդք ի դործ կը դնեն իրենց ներկայ ապստամբութեան մէջ։

Պատերազմելու այս եղանակն արդէն նոր չէ Քրդաց քով։ Քրդական մէն մի ապստամբութիւն, կամ Քրդական շարժմանց առաւել կամ նուազ ազատ ասպարէզ տուող մէն մի խառնաշփոթութիւն, անտարակուսելի բայց յոյժ ծանր արդիւնք մ'առնեցած է այն ոչ-Քուրդ և ընդհանրապէս Քրիստոնեայ հասարակութեանց վրայ։ որք այդ ապըստամբութեան կամ խառնաշփոթութեան վայր հանդիսացող դաւառները կը բնակէին։ Արիւնալից փոքձերն ունիմք այս դառն ճշմարտութեան։ Յիշելով Պարսկաստանի Հայոց ջարդը, մեր միտքը կուգայ Պայազիտի Հայոց ջարդը, և Մասեաց ստորոտը տեղի ունեցած այս խժդժութիւններն ալ, Տիգրիսի ափանց վրայ կամ Եփրատայ հովտին մէջ աւելի կամ նուազ մօտ ժամանակներ կատարուած նըմանօրինակ քստմնելի արարքներու տխուր յիշատակը կ'արթնցնեն մեր մտաց մէջ։ . . . Մայր Հայաստան, մայրերու այդ թշուառագոյնն, իւր պատկերը Հայ դրավաճառաց խառնութիւնէն վերցուած լինի թէ ոչ, միշտ ներկայ է ամեն Հայու երեւակայութեան առջեւ՝ իբրև ողբացող այնպիսի արկածներու վրայ, որոց նորա զաւակունք ենթարկուած էին արեւելեան ինչպէս նաև արեւմտեան, հիւսիսային, ոչինչ նուազ քան հարաւային դաւառաց մէջ։ Այդ հէգ կնոջ սրտին վրայ նոր վէրքեր բացած պէտք է լինին իւր դարաւոր ժողովրդեան այս յեսին բայց նոյնքան ճնատակար թշնամիները, զորս յերուզարարոյ Քուրդք անուամբ կը ճանչնամք, և որք բաւական երկար ժամանակէ ի վեր անպատիւ դեր մը կը խաղցուցնեն մեր Հայաստանցի եղբարց։ Եւ իրօք, մեռնիլ կայ, մեռնիլ ալ կայ։ Երբեմն Հայու արիւն կը թափուի եղեր. Հայաստանի մէջ. պատերազմներու մանդատն ամեն օր հաղարաւոր Հայոց կեանքը կը հնձէ եղեր յաւիտենական յիշատակաց արժանի այդ դարերու մէջ. բայց արեան այս հեղեղներն իրենց հետ փառք կամ աւելի իրական վարձատրութիւն մը կը բերեն եղեր, որով Մայր Հայաստան կը մխիթարուի եղեր, և իրաւամբ. իսկ այժմ ի՞նչ կըսէ այդ պատկառելի ծերուկը։—մեր մտիկներուն պէս, որք ռամիկ են, կը հառաչէ թերևս։ — «Լաւ նահատակ կը լինին իմ զաւակներս»։— Հայ արիւն կը հոսէ, բայց սխալ ուղղութեամբ։

Եւ երևակայեցէ՛ք այդ թշուառներու վիճակը. — Պայազիտ եմք, 1877ին։ Ձիշդ այն վայրկենին, յաբուսմ Ռուսական և Թրքական բանակներն հաւասարապէս հեռի են, Պայազիտցւոց մէկ մասը կը համձայնի շրջակայ Քուրդ Պէյերու հետ, և սարսափելի դաւաճանութիւն մը կը նենգուի Հայ բնակչաց դէմ։ Դիշերուան մը մէջ կ'ըսկըսի ջարդը. մանուանդութիւնը կը ղլնէ կատաղութիւնն, և անզէն ու անպաշտպան Հայ տարանց, կանանց, մանկանց ու աղջկանց վրայ կ'արձակէ Քուրդերը. Պայազիտի քաղաքին մէջ՝ և շրջակայներն 2,236 Հայք կը ջարդուին, ինչպէս յետոյ կառավարութիւնը ցաւով իմացաւ, (տես կապոյտ Գեղարքի, թիւ 4, «Թուրքիա», 1880, էջ 111։) Հայք օր առաջ գուշակեր էին իրենց դլխուն դալիքը. բայց չէին կրնար խոյս տալ թշնամեաց թակարդէն։ Այդ խեղճերն ի՞նչ կ'զդային արդեօք գահիճներուն մօտենալը տեսնելով. տաղաքները կուլային անշուշտ, մայրերը կը հեծէին, իսկ այրերն, որք ոչինչ կրնային ընել իրենց ընտանեաց պաշտպանութեան համար, և սարսափելի մահ մը կը տեսնէին իրենց առջև, նոքա ի՞նչ կընէին արդեօք . . . երևակայելու է այս ամենը. «վերջին դատաստանին օրն էր այդ.» պիտի դոչէին մեր ռամիկներն. աւելցնեմք և մեք. — աւելի անդին, երևակայելի դժոխքներուն ամենէն իրականն և ամենէն սոսկալին էր դա. բայց լեղուն չկրնար աւելի առաջ երթալ։ Մանաւանդ թէ «Անցածն անցած է։»

Արդ, Պարսկաստանի սահմանակից դաւառաց մէջ, ուր Հայերը և այլ անմեղ բնակիչներ ջարդուեր են, հաւանականաբար այսպիսի տեսարաններ կրկնուած են։ Այն Շեյխ Ուպէյտուլլահ, որ Պարսկաստանի ներքին գործոց մէջ մեծ դեր խաղացած էր, աղդակի կամ առնուազն բաժին մ'առնեցած պէտք է լինի նաև Պարսկական Հայաստանի ջարդերուն մէջ։ Ինչ որ, այս պարադայիս մէջ, մեր գրիչը կը դժկամակի նկարագրել ասա, ըզգայուն ընթերցողը ընդարձակապէս և օգտակարագոյն կրնան երևակայել։

Կը հարցուցնեմք ուրեմն, — վերջ չպիտի՞ դտնեն այս Քրդական վայրենութիւնք. ե՞րբ պիտի աւարտի այս ողբերգական դաւեշտն, որ մեն մի արարքը խժդժական արարքներու շարք մ'է միայն, գերազանցմամբ դրոշմեալ։ Քաղաքակիրթ աշխարհը զզուեցա՞ւ լռելով և միշտ լռելով այս Քրդական բարբարոսութեանց քստմնելի պատմութիւններն. աշխարհ զզուեցա՞ւ ականատես լինելով այդ Քրդական քաջագործութեանց, ուր սակայն տարառութենէ, հրկիզումէ, անմեղներու կոտորածէ, կոյսերու բռնաբարումէ և նմանօրինակ վատութիւններէ ուրիշ մեծագործութիւններ չեն տեսնուիր։ Այդ գովեալ գոփաբանեալ և իբրև մի քաջ ցեղ ներկայացեալ Քուրդերը խեղճուկ վատեր են միայն, զուրկ իրական քաջութենէ։ Քիչ մը հզօր դիմադրութիւն, և ահա մազապուր կը փախչին։ լեռներն յայնժամ կարծես խոնարհ դ'երևին իրենց. եթէ հնար լիներ, մինչև ամպերը կը փախչէին թշնամւոյն առջևէն։ Այս է իրենց անյեղլի ռազմագիտութիւնը. — խոյս տալ երբ դիմադրութիւն կայ, զարնել երբ ոչ կայ դէմն։ Եւ այդ «գոռ ու պատերազմիկ» ցեղը մի օր թագաւորութիւն պիտի հիմնէ. ո՛վ Անգլիական կատակերգութիւն։ —Բայց այդ Քուրդք կը յաղթեն եղեր Պարսկայ, —թերևս. ա՛յդ-պիսի կառավարութիւն, և ա՛յսպիսի թշնամիք. և ո՞վ կ'ըսէ թէ կառավարութիւն մը կայ այդ Պարսկական համարեալ անիշխանական գաւառաց մէջ, ուր Շեյխ Ուպէյտուլլահ և ընկերք վայրկենական յաջողութիւն մ'ունեցան։

Բայց վտանգալից խաղ մ'է այս որ այդ ապստամբաձև աւազակներուն և մարդասպաններուն թոյլ կը տրուի խաղալ։ Մաքիէվէլեան աշխարհավարութիւն մ'իսկ կը դըժկամակեր թող տալ որ աւելի երկար ժամանակ շարունակի այս նողկալի զաւեշտն։ Եթէ կան այնպիսիք, որք առանց զանոնք քաղաքակրթելու կամ դա՞նէ կարդի ու կանոնի բերելու, բարձր դիտաւորութեանց դործիք ընել ուզեն այդ վայրենիներն, այդ հրոսախմբերը, քաղաքակրթութեան պատմութիւնը սև էջեր պիտի նուիրէ այնպիսեաց յիշատակին (1)։ Մարդու սիրտը կը կարտի Քրդայ ի գործ դրած կոտորածներուն և աւերմանց պատմութիւնները լսելով, և յանուն այն հարիւրաւոր Հայերուն և այլ քրիստոնեայներուն, որոց այս անդամ արիւնն ըմպած են այդ բարբարոսները, ցուրտ բայց ոչ թերևս անօգուտ պարսաւանութիւն մը կուղեմք կատարել՝ մեր բոլոր այժով բողոքելով այդ եպերելի արարքներուն դէմ։

Եթէ այն անպիտան փառամոլն, որուն Ուպէյտուլլահ ըսեր են, —սխալմամբ անշուշտ, և նորա ոչինչ նուազ անպիտան ընկերներն ու համախոհներն այնքան մեծ ինքնասիրութիւն ունեցեր են, այնքան ապատ ու անկախ տեսեր են և այնքան հզօր դաեր են դիրենք, որ մեր այսուն բանակներ չունեցող՝ բայց օրինաւոր կառավարութեան մը դէմ կանոնաւոր պատերազմ մը բանալու չափ յառաջ դնացեր են, թո՛ղ պատերազմեին, ջարդեին ու ջարդուէին։ Բայց ի՞նչ կը պահանջեին այն անդէն և անմեղ Քրիստոնեայներէն, և ուրիշ ոչ-Քուրդ բնակիչներէն, զորս, այս տասն և իններորդ դարուս մէջ, արդարութեան ու քաղաքակրթութեան վեհապետել կարծուած այս մեծ դարուս մէջ, խիղճ չեն ըրած որբ անցունելու։ ի՞նչ կ'ուզեին այդ տկար կիներէն և աղջիկներէն, որոց մարմնոյն չդիտեմք ո՛ր մասերն յօշոտեր են։ որո՞վ իրաւամբ գերի վարեր են խաղաղ բնակիչներ, որք ո՛և է կերպիւ մասնակցութիւն չունէին կատարուած դաւեշտին մէջ, և ո՞վ արտօնութիւն տուեր է իրենց խոյս տալ թշնամւոյն առջևէն, և երթալ չըդիտեմ ո՛ր դիւղին մէջ 250 մարդ կատարեալ պաղ արեամբ անդիի աչխարհը ղրկել. կ'ըսմիր ալիքներու և կապուտակ փոշիներու մէջ։ Այդ ինքնակոչ Շեյխին և նորա հետեւողք իրենց ո՞ր դրքին մէջ կարդացեր են այս տեսակ ռազմագիտութեան մը պատուէրները։

Մեր բոլոր ցաւով կը բողոքեմք, ըսինք, Քրդական այս նոր խժդժութեանց դէմ։ Եթէ երբէք բողոքները նշանակութիւն կ'ունենան, մեր բողոքն ալ այդ նշանակութիւնը պիտի ունենայ իւր ամբողջութեամբ։ Բայց այդ լերան դաւակներուն համար լրագիր, հեռագիր, բողոք ևայլն անծանօթ աշխարհ են առայժմ։ Կը բողոքեմք սակայն, դի կը դուշակեմք, կը մարգարէանամք թերեւս, որ պիտի դայ օր մը, յորում Հայք, պարագայներէն մղեալ և հարկադրեալ, վերջապէս պիտի ստանան այն ինքնաճանաչութիւնը, զոր երկար ժամանակէ ի վեր կորուսած են. պիտի հասկնան իրենց իրաւունքներն, ինչպէս երկար ժամանակէ ի վեր հասկցած են իրենց պարտքերը. պատուոյ զդացումն ալ օգնելով, մեր աղդայինք յայնժամ ինքնապաշտպանութեան վրայ պիտի մտածեն. թիւը չէ որ կը պակսի իրենց, բընութիւնը չէ յանցաւորն, և ինչ որ կը պակսի՝ դարմանել, լցնել կարելի եղած բաներէն է։ Նորատուղի դէպքն ապայոյց մը լինել կը թուի այսմ։

Ոչ ոք մեզ չափ խնամով քննած է Հայաստանի վիճակն, և ոչ ոք մեզ չափ պաղ արեամբ և չափաւոր լեղուով գրած է այդ երկրին վրայ։ Այժմ իսկ, թէև յօդուածին նիւթը արտայայտ է, չեմք կարծեր թէ մեք կը կորսընցնեմք այդ պաղ արիւնն և այդ չափաւոր լեղուն։ Բայց ժողովրդոյ կեանքն ալ իւր արամաբանութիւնն ունի, և երբ ժողովուրդ մ'այսքան ձրի կերպիւ նեղուի կարդ մը հրոսներէ, դժուար է պնդել թէ այդ ժողովուրդն օրէնքը վահան չպիտի ընէ իրեն օր մը։ Հայ ազդն՝ որքան ալ թմրած լինի, Քուրդ հարստահարիչք պէտք է զդուշանան նորա համբերութիւնն սպառելէ։— Դիտեմք, կայսերական կառավարութիւնը կը հոկէ այս մասին, և շատ լաւ կ'ընէ, մանաւանդ երբ հսկողութիւնն երկու կողման վրայ ևս հաւասարապէս ի դործ դրուի։ Բայց Հայաստանի և Քուրդաստանի լեռներուն և ձորերուն մէջ ամեն տեղ կառավարական իշխանութիւնը չկրնար ներկայ դըտնուիլ, և Քուրդք, ինչպէս Հայք, պարագայից բերման համեմատ վարուելու խորագիտութիւնն ալ պէտք է ստանան։

Բայց այն դաւն բողոքէն յետոյ, զոր յանուն արդարութեան կուղէինք բարձրացնել Քրդական նոր խժդժութեանց դէմ, ո՞ւր կը մնայ այն «Քրդական բարեկամութիւնը» զոր ժամանակէ մ'ի մէջ կը Հատա-

(1) Հետաքրքրական է կարդալ Անգղիոյ պահպանողական լրագրաց ոմանց մէջ թէ Ռուսիոյ կառավարութիւնը մատունի եղեր այս Քրդական ապստամբութեան մէջ, և ի Պարսկաստան արշաւելու համար իրեն անուղղակի դործի մը կ'ընէ եղեր ապստամբ Պէյերն։ Ահա քաղաքականութիւն մը, որ արեան մէջ լողացած է միշտ, և որ կ'երեւի թէ ապագային մէջ ալ իւր դարաւոր հանդամանքը չպիտի փոխէ։ Բայց արդեօք ստո՞յգ է Ռուսահաց լրագրերու այս ենթադրութիւնն, և արդեօք Ռուսօ-Պարսկական սահմանադծելոյն վրայ Ռուսական զօրք դալն այդ ենթադրութեան օ՞յժ պէտք է տայ։ Բ.

գովէինք այս սիւնակներուն մէջ։ — Դա միշտ կը կենայ ուր որ պէտք է։ Քրդական բարեկամութիւն, երբ հնար է. ինքնապաշտպանութիւն, ուր որ հարկ է. ահա՛ մեր քաղաքականութիւնն, երկու բառով բացատրուած։ Այս կոտորածոց, աւարառումնց և բռնութեանց լուրերն իմանալով, Երևմիայն սրբեր պէտք չէ տրտասանեմք։ Այսա մշակմք Քրդաց բարեկամութիւնը, գիտնալով մանաւանդ զանազանել Քրդական այլ և այլ ցեղերն, և նոցա յատկանիշներն. անդ, երբ կառավարութիւնն հեռի է, օրինօք ներելի եղած ամենէն կարճ ճանբան բռնեմք մեր կենաց, պատուոյ և ընչից պաշտպանութեան համար . . .։

ԲԻԼԶԱՆԴ

ՅՈՒՇԻՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

Պարոն Ապտ-Ուլլահ Քեամիլ, Օսմանլի այդ Գաղղիացի խմբագրապետը, թէրճէմանը Հաղկդաթի օգնութեան կուգայ Հայ իշխանաց և թագաւորաց պատկերներուն դրաւման խնդրոյն մէջ։ Քանի մ'օր առաջ լրագրոյս Ազգային Լրոյ կարգին մէջ համառօտ բայց կատարեալ հերքում մը տուինք Թուրք լրագրոյն վատաբանն ի նպաստ այն տընօրէնութեան զոր ոստիկանութիւնը ձեռք առաւ Հայ գրավաճառաց դէմ։ Այժմ Ֆրանքօ—թուրք լրագիրը վիճաբանութեան կը մասնակցի իւր ձեռքն ունենալով մի վատատ որ գո՛նէ նոր լիներու արժէքն ունի։ Օսմանլի խորհրդածութիւնն յոյժ հետաքրքրական է, և ամեն նրբամիտ ազգայնոց ուշադրութիւնը կը հրաւիրեմք այս մասին։—Ահա Ֆրանքօ—Օսմանեան լրագրոյն յօդուածին բովանդակութիւնը։

«Հայկական թագաւորութիւն մը ծիծաղելի է. Հայկական ինքնօրինութիւնը զաւեշտ մ'է միայն. Հայք փոքրամասնութիւն են, և լուրջ չէ Հայաստան մ'երազել։ Բայց Պուլղարական խնդիրն ալ նմանապէս ծիծաղելի էր, և աւելի ծիծաղելի քան որչափ չէ այժմ Հայկական խնդիրը։ Պուլղարք ևս փոքրամանութիւն էին, և Պուլղարական կոչուած դաւառաց մէջ աւելի քիչ Պուլղար կար որչափ այժմ Հայ կայ Բուրդասանի մէջ։ Այսու ամենայնիւ, Պուլղարական խնդիր մը ծագեցաւ, և յաջողութեամբ պսակուեցաւ. այն Պուլղարական իշխանութիւնը, զոր երբեմն մարդ մտքէն իսկ չէր կրնար անցուցանել, այսօր իրականութիւն եղաւ։ Արդ, մեր (Թրքաց) բերանն այսպէս կաթէն երած լինելով, բնականաբար ուշադրութիւն կ'ընեմք մածունին։ Հայկական խնդիրն ալ ծիծաղելի է այժմ, բայց կրնայ օր մը լուրջ հանգամանք ստանալ։ Քանի մը յիմարներու բերնէն անգամ մը «Հայկական ինքնօրինութիւն,» և «Հայկական թագաւորութիւն» բառերն ելան, և լրագրեր կան որք այդ գաղափարները կը պաշտպանեն։ Մեր պարտքն է ուրեմն առաջքն առնուլ այն ամեն բանի որ այդ գաղափարներուն զօրացման կրնայ նպաստել։ Արդ, Հայկական յիշատակներ ներկայացնող պատկերներն Հայկական մեքենայիներու ձեռք միջոց մ'են այդ գաղափարներն յառաջ տանելու։ Հետեւաբար, ոստիկանութիւնն իրաւունք ունէր զանոնք գրաւելու։»

Այս հետեւութեան հասնելու համար Օսմանլի խմբագրապետն ա՛նպիսի գաղտնիքներ երեւան կը հանէ որ շատ սուղ դնած կը լինի յաղթութիւնն։ Ի՞նչ մեծ երկիւղ "Հայկական իշխանութեան" վերահաստատուելէն. Պարոն Ապտ-Ուլլահ Քեամիլ իրօք կը հաւատա՞ յէ թէ մի օր այդ գաղափարներն յաջողութիւն կրնան ունենալ, և զգուշական միջոցներ կը յանձնարարէ՞։ Եթէ երբեք կան "Հայկական մեքենայիներ»։ կը վախնամք թէ Ապտ-Ուլլահ Քեամիլ այժ կուտայ նոցա յոյսերուն. զի վերջապէս կը պնդէ թէ Հայկական խնդիրն ալ Պուլղարական խնդրոյն յաջողութիւնը կրնայ ունենալ։

Բայց այս կէտն երկրորդական է ներկայ խնդրոյն համար։— Հայ գրավաճառաց խանութներէն Հայկական պատկերներուն գրաւումն Ապտ-Ուլլահ Քեամիլի խօսքերովը ալ չկրնար արդարանալ։ Եւ յիրաւի, միջոցը չկրնար դաղափարէն առաջ լինիլ։ Արդ, մինչդեռ, ըստ Ապտ-Ուլլահ Քեամիլի, "Հայկական ինքնօրինութեան" դաղափարն երբեք տարուան բան մ'է, Հայկական պատկերները քառորդ դարէ ի վեր գոյութիւն ունին. ուրեմն Հայկական պատկերներու շրջաբերութիւնն Հայկական ինքնօրինութեան դաղափարին այժ տալու համար երդած չկրնար լինիլ. և հետեւաբար, ուղիղ չլինիր դրաւել զայնս այդ անտեղի կատիածով։ Այսչափն իսկ բաւ է Օսմանլիի խորհրդածութիւնը յօդս ցնդեցնելու համար. բայց կ'ուզեմք յարել թէ մէկ մէկ Հայկական յիշատակ ներկայացնող այդ պատկերները, մինչդեռ իրենց առջի վիճակին մէջ բնաւ մանաւոր ուշադրութիւն չէին դրաւեր, հարածուելով կրնան դրաւել, այսինքն՝ սպասուածին ճիշդ հակառակ արդիւնք արտադրել։ Բ.

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

—o—

Հայոց լաւատեսութիւն. — Հայ վարժարանաց վիճակն. —Բարէնորոգմունք.

—

Գ.

Սրատարսի վարժարան մնայ, սրատաբեկ վարժարանէն մեկնեցայ...։

Եւ քանի կը հեռանայի վարժարանէն, և քանի կը յիշէի հարցաքննութիւնն, և քանի կը ներկայանային աչացս Եւրոպական կրթարաններն, այնքան յիս կը հաստատուէր այն տխուր համոզումն թէ ոչ ուրեք աւելի հակասութիւն և աւելի պակասութիւն կայ քան Հայ կրթարանի մը մէջ։

Դասէ դաս կը տարբերին ուսուցման եղանակներն. տարուէ տարի, յաճախ ամսէ ամիս կը փոխուին դասատուք և դասագրեանք. և կրնայ ըսուիլ թէ, հաղուագիւտ բացառութիւններէ դատ, Հայ վարժարանաց մէջ դասատու չը կայ, այլ դասատուներ. գլխովին հակառակ Գերմանական վարժարանաց, ուր ուսուցիչն ընդհանրապէս իր և ուսանօղին միջև պէտք չունի միջնորդի։ Այս միջնորդն, ըսել կ'ուզեմ դասատուն, ո՛չ ապաքէն աւելի կը ծառայէ մանուկն ուծացընել և օտարացնել իր դասատուներէն, մինչ դասատուն և ան իրարև Հայը և որդի պարտէին ըլլալ միմեանց նկատմամբ։

Հայ մանկան ընդհանրապէս ոչ ուսումն կը սիրէ և ոչ ուսուցիչն։ Որքա՜ն ազայք որք շատ անգամ ուսուցչին և իրենց համար իսկ հիւանդութիւն կը մաղթե՜ն, որպէս զի դպրոց չերթան կամ դաս մը պակաս առնեն։ Ի՞նչ է պատճառն այս երևոյթին, եթէ ոչ այն՝ թէ չունենք կատարեալ դասատուներ, կոչեալ ուսուցիչներ, որք դիտան ուսումն հրապուրիչ ընել, և զանձինս սիրելի կացուցանել աշակերտաց (1)։ Հայ դասատուն դասարան կը մտնէ դաժան դէմքով. դասատուքն քանի մը հարցումներ կ'ուղղէ մանկանց, և դասատուրին մէջ նըշանակեալ պատասխանն ուսանօղին խստիւ կը պահանջէ բառ առ բառ. և կը մեկնի յաճախ յուսահատեցուցիչ լակոնականութեամբ պատուէրներ տալով ուսանօղաց, զրօրինակ. «Հինգերորդ գլուխը դոյ ըրէք. տասներկու խնդիր լուծեցէք. յայսմիսկ հատուածը թարգմանեցէք. դարձեալ դծերը լեցուցէք։» — Գծերն կը լեցուին, խնդիրներն կը լուծուին, այլ, ուա՜ղ, թափուր կը մնայ մեր մանկանց դըլուխն, և անբոյժ կը մնայ կրթական խնդիրն, «խնդրոյ խնդիրն» որպէս անուանեց զայն Կրնական խնդրոյն վրայ Բոդրին հեղինակն։

Ճարտասանութիւնն թագուհի գիտութիւնն է դեռ Հայ վարժարանաց մէջ, որպէս միջին դարուն Եւրոպայի մէջ։ Բան գիտութիւնն, դրական գիտութիւնն, այն գիտութիւնն «որ զօրութիւն է», կը սպասէ մեր կրթարանաց գրան առջև։ Մինչև ե՞րբ պիտի սպասէ. մինչև ե՞րբ Հայ վարժարանք առանց յայտագրի պիտի մնան, կամ յայտագիրք Հայ վարժարանաց մէջ առանց գործադրութեան պիտի մնան. մինչև ե՞րբ . . .։

Հին ազգերն, — այդ պատմութիւնն չենք ուսանիր՝ վիպաց ընթերցման զոհելով մեր թանկագին ժամանակն, — հին ազգերն, որպէս Ալթինացիք, Պարարացիք, իրենց տոհմային հանդամանաց համեմատ մասնաւոր նպատակ մը կը յատկացնէին դաստիարակութեան։ Ո՞րն է մեր դաստիարակութեան նպատակն. իմաստունն՞ը, թէ արուեստագէտներ, թէ հայրենասէր մարտիկներ պատրաստել։ Քաղաքակրթութիւնն միմեանց նիւթապէս և բարոյապէս մերձեցնելով ժողովուրդներն, միացուց, հաւասարեցուց դաստիարակութեան ալ նպատակն, և այսօր՝ Եւրոպական ամեն ազգաց մէջ՝ Դաստիարակութիւն կընչանակէ միագամայն մարմնոյ, սրտի և մտաց դաստիարակութիւն. դաստիարակութիւնն այսօր ամենուրեք նպատակ ունի նուիրել ընկերութեան տոկուն, գիտուն և իմաստուն անհատներ։ — Ո՞հ, մեք ոչ հին ազգաց և ոչ նոր ազգաց կը հետեւինք. մեք գեր ի վեր ենք ամեն ազգերէ և ամեն դարերէ. մեք յաւիտենական, մեք ամենադէտ, մեք ամենակարող ազգն ե՞նք։ Որոշ յայտագիր, հաստատուն նպատակ, միահամուռ դարձողութիւն, դաստիարակութեան միութիւն, դոքա վայել ե՞ն յետնեալ ազգերուն . . .։

Միթէ՞ չափազանց են այս խօսքերն. միթէ չե՞ն այսպէս մտածեր, չե՞ն այսպէս երազեր մեր Հայերն։ Միթէ չե՞նք կրնար բաղդատուիլ երկրորդ կայսրութեան Գաղղիացւոց հետ որք, օտարաց շահասիրական դավեստներովն արբշիռ, քաղաքակրթութեան կատարն հասած կը կարծէին զինքեանս։ Մինչ Հռենոսէն անդին ընտանեկան սէրն օր ըստ օրէ կ'ամրանար և կրթութիւնն օր ըստ օրէ նոր եղանակներով կ'ընդհանրանար, Գաղղիա կրթողուր իր վարժարաններն նախկին դրութեան մէջ յարատեւել և կրթողուր ապականութեան ցեցոյն՝ կրծել իր սիրտն անարդել։ Եւ Գաղղիացիք Նաբոլեոնեան գաղափարներով թունաւորեալ՝ ազգատեաց, երազատես կ'անուանէին, կը հալածէին, կը քարկոծէին իրենց հաղուագիւտ իմաստուն հայրենակիցներն, որք կըրթական և այլ բարէնորոգումներ կ'առաջարկէին՝ մահն ի հոգի մատնանիշ ընելով այն անդունդն ուր կը դէզրին ինքնահաւան, ամպարտաւան, սոփորամոլ և բարեկարգութեան հեստ ժողովուրդներն։ Գաղղիացիք առաւօտ մ'արդարև անդունդին բերան դտան զինքեանս, և յօճան կոչեցին այն իմաստուններն զորս հանդարտ խղճի՛ւ յիմար կը կոչէին դեռ երէկ։ Աքսորանաց երկրէն ուր կը հիւծէին, աշխատանաց խցիկէն ուր կը հեծէին, յիմարք եկան և փրկեցին Ֆրանսան։

Աղդարար ձայներ Հայոց մէջ ալ կը լսուին. Հայոց մէջ ալ կ'առաջարկուին բարէնորոգումներ։ Այլ դժուարանութեանց ձայնն, աւա՜ղ, յորդորանաց ձայներն կը խեղդէ. լաւատեսութիւնն կամ՝ լաւ ևս ծանծաղամտութիւնն մեր վիրաց վրայ վարագոյր կը ծածկէ. — և անիծեալ կը մնանք բարէնորոգմանց համար։ Սմենքս ալ կարդացինք Մասեաց Եղերուն մէջ Համբարձումի Իփէքճեանի նշանաւոր «Առաջարկութիւններն ազգային վարժարանաց ընդհանուր բարեկարգութեան համար», և ամենքս հետեւեալ օր մոռցանք առաջարկութիւնն և առաջարկողն։ — Այլ ամենքս յարաժամ կը յիշենք Հայոց նկատմամբ եւրոպական օրագրաց գովեստներն, որք ասեն, դիտանք զայն, արդիւնք են Հայ դրչաց . . .։

Այն վատանդն յոյժ պատուական Միշել Պուէոյ կը զգուշացնէր իր հայրենակիցներն, կարդամ ևս այ՝ ի վերջ յօդուածոյս՝ նոյն վրատանդէն զգուշացնել իմ Հայերն։ Զի օր քան զօր կ'աւելնայ հմանութիւն զոր ունինք մեր վրայ, առանց մեր ծանօթութեանց դատմարն աւելնալու, առանց մեր իմացական զօրութիւնն աճելու և բաղմապատկելու։ Հմանուտ ըլլանք, և ըլլալու պատճառ ունի՞նք . . . և երբ ճանչնանք մեր ապիկարութիւնն, ամենամեծ քայլ մ'առած պիտի ըլլանք դէպ ի նպատակն. և յայնժամ կը դիւրանայ մնացեալն։

Երբ սթափինք, կ'ըսեմ, երբ բարէնորոգմանց զգանք հարկաւորութիւնն, այնուհետեւ պիտի խընդրենք, այնուհետեւ պիտի յարգենք այն խոհուն և բեղուն գլուխներն, որք երկար ժամանակ ըմմեղ յորդորելէ և ի մէնջ անսելի մնալէ յետոյ, վհատելով դացին և դեռ կ'երթան՝ սերմանելու համար առաւել ընդունակ հողեր փնտռելու։ — Ո՞վ կը յիշէ Ստեփան Ոսկանեանը, այն Նորոդիչն, որ յամանց անտես առնուած և յամանց նախատուած, թողուց «Արևելքն» և գնայ Լ. Ռէջօ՝ հրատարակել։ Ո՞վ ուշադրութիւն կ'ընծայէ Համբարձումի Իփէքճեանի խմաստասէր — մանկավարժին, որ դեռ անցեալ ամիս ոսոյն թերթին մէջ Հայ ծնողաց յորդորը և հրաւէրը կարդար, և որ անհասկնալի և անսելի մնալով Հայերէն, Գաղղիական Լ. Թէ-ր-ի լրագրին մէջ տալել կուտայ իր ամենակարեւոր յօդուածներն «Ցընտեսական խնդրոյ վրայ» (Քէոդնէ ղէ՝ էքոնոմի)։

(Շարունակելի) (1) ԴՐԱՄԷՐ ԱՏՈՄ

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ի ՓՈՔՐ ԱՍԻՈՑ

Իզմիր 15 Նոյ. 1880

. . . Խմբագիր.

Քաղաքիս ազգային կրկին վարժարանաց ծախուց համար՝ անցեալ տարի գաւառական Երեսփ. ժողովոյ յատկացուցած գումարը խիստ քիչ էր ներկայ դպրոցական պիտոյից առջև։ Մեր գաւառական Ռուսումնական խորհուրդը դպրոցական նոր շրջանին առթիւ խընդրած էր Վարչութենէն որ բարդում մ'ըլլայ, և Վարչութիւնն ալ Երեսփխանական ժողովոյ դիմած էր յայտարարելով միանգամայն թէ Ռուսումնական խորհրդոյ առաջարկութիւնը շատ իրաւացի է։ Երեսփխանական ժողովը նըկատողութեան առնելով այս տարուան համար 150,000 դահեկան որոշեց Մէճիտիէն ՅԵ ի հաշուով։ Սոյն գումարը 400 էն աւելի ուսանողաց համար արդարև բան մը չէ, սակայն Ռուսումնական խորհուրդն անոր համեմատ ծրագիր մը պատրաստելով՝ Վարչութեան ներկայացուց, և ասոր գործադրութեանը համար Երեսփխանական ժողովոյ հաւանութիւնն ստանալէ ետքն անմիջապէս գործի ձեռնարկեց։ Նախ երկուս վարժարանաց համար Տեսուչ ընտրեց Պ. Մ. Մամուրեանը, և ապա ծրագրին մէջ եղած ուսմունքներն աւանդելու համար դասատուներ դտաւ, որովհետեւ արդէն եղած դասատուները դպրոցական շրջանն աւարտած ժամանակ հրաժարեալ կը սեպուին դպրոցական ներքին կանոնագրութեան համեմատ։ Տեսչութեան մասին Ռուսումնական խորհրդոյ ըրած ընտրութիւնը շատ արդիւնաւոր եղաւ, քանզի քիչ ժամանակուան մէջ յառաջդիմութեան զգալի նշաններ սկսան տեսնուիլ կրկին վարժարանաց մէջ։ Ասիկայ անուրանալի ճշմարտութիւն մ'է որ այսքան սուղ միջոցի մէջ այս աստիճան մեծ տարբերութիւնը՝ Պ. Մամուրեանի փորձառութեան և անխոնջ աշխատութեան արդասիքն է։

Մեր ժողովուրդը մեծ մասամբ այս մասին բոլորովին անտարբեր է։ Կան նաև կարգ մ'անձինք՝ որ առանց քննելու կամ լաւ տեղեկութիւն առնելու, անոնց վրայ նպաստաւոր կամ անընդունելի կարծիք յայտնելով գոհ կըլլան. կան նաև կարգ մ'անձինք, որ հակառակութեան ոգւով և թաքուն նպատակներով կը ճգնին ամեն բան մութ ցուցնել և դէշ նկարագրել կամ խօսիլ միշտ իրենց անձնական շահը մտածելով. սակայն կան նաև կարգ մ'անձինք (թէ և հազուագիւտ), որոնք լսելով գոհ չեն ըլլար, այլ անձամբ կուգան քննել և վերահասու ըլլալ և ըստ այնմ գատել։ Ահա այս կարգէն են իրենց բարեպաշտական և մարդասիրական հայակաց գործերով հանրածանօթ եղող Պարթեանեան Վ. սեմ. Յակոբ և Յովհաննէս էֆէնտիներ։ Այդէն անցեալները հրատարակած կիր Վ. սեմ. Յովհաննէս էֆէնտիին ազգային արկղին 500 Օսմանեան ոսկի յանձնելը. այս գումարին տոկոսէն 14 1/2 ոսկի Ս. Փրկչի Հիւանդանոցին, 5 1/2 ոսկի Միացեալ ընկերութեանց և 20 ոսկին ալ ազգային դանազան հատատութեանց պիտի արուի ամեն տարի։ Անցեալ շաբաթ ալ մի քանի անդամ բարեհաճեր են երկու Հարազատաց այցելել երկսեռ վարժարանները. վարժարանաց ուսմանց կանոնաւոր ընթացքը, ներքին բարեկարգութիւնը և տիրած մաքրութիւնն իրենց ուշադրութիւնը դրաւելով, բարձր գոհունակութիւններն յայտներ են պատուարժան Տեսչին. սակէ զատ շնորհակալութեան նամակ մ'ալ գրեր են Ռուսումնական խորհրդոյ։ Կը փափաքիմք որ Ռուսումնական խորհուրդն այս նամակը հրատարակէ առ ի քաջալերութիւն ուսանողաց և ուսուցչաց։ Վ. սեմ. Պարթեան Եղբարք դպրոցները մանեկած ատենին՝ ազգասիրէ աշակերտաց վրայ դթալով՝ մեր լսածին համեմատ խոստացեր են հանդերձեղիններու համար նիւթեղէն զրկել, որով կրկին անգամ ազգային երախտագիտութեան արժանացած են։

Ցիշեալ Վ. սեմ. էֆէնտիներն՝ ինչպէս ըսինք՝ ազգային այլ և այլ գործերը լըսելով գոհ չըլլալէ զատ, ամեն եղելութեանց վերահասու կը լինին, և լսոն՝ որուն այնչափ կարօտութիւն ունինք, սիրելու համար իրենց նիւթական և բարոյական զօրութիւնը չեն խնայեր։ Քաղաքիս Հայ ժողովուրդն երջանիկ է այսօր վայելելով անոնց Ազգատոհմին հովանաւորութիւնը. փափաքելի է որ Իրենց վսեմ օրինակին ալ հետեւողներ ունենանք ազգին ունեցած բաղմադիմի պիտոյքներն հոգալու համար։ * * *

Ա Զ Դ

Հայոց Միացեալ ընկերութեան դաւառական դպրոցաց համար այլ և այլ կարգի դասատուաց և վարժուհեաց պէտք լինելով, ներկայիս կը ծանուցուի փափաքողաց դիմել ի կենդրոնական գրասենեակ ընկերութեան ի Ղալաթիա Քէօչէ օղլուխան։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

—o—

Նորայրի Գաղղիերէն–Հայերէն ընդարձակ բառարանին քսանեւեօթերորդ թերթն հրատարակեցաւ։

Թերթերը կանոնաւոր կերպիւ կը հրատարակին ամեն շաբաթի օր։ Վաճառման գլխաւոր տեղին է Ցըրբէկեան գրավաճառանոցը, Ուղուն չարշը։ Ի դիւրութիւն հասարակութեան թերթերը կը վաճառին նաև Գալաֆեան և Ղուկասեան գրավաճառաց քով, ինչպէս նաև Արշակ էֆէնտիի թղթավաճառանոցը 'ի Ղալաթիա և Վայսի գրավաճառանոցը 'ի Մեծ փողոցն Բերայի։

Դին իւրաքանչիւր թերթին 60 փարա արծաթի։

«ՄԻԼԹԱՀ ԻՒ ԹԱՊՊԱԽԻՆ»

—

ՀԵՂԻՆԱԿ Ա. Մ.

—

Հայաստան և Թրքաստան 340 էջէ բաղկացեալ այս գիրքն ամեն տեսակ կերպարանքներ և անուշադիրներ պատրաստելու եղանակները կ'ուսուցանէ պարզ լեզուով, և յոյժ օգտակար կրնայ լինիլ խոհարարաց, և ընտանեաց մէջ ալ գործածուիլ։

Կամրջին գլուխը Ջրավաճառ Պօղոս աղայի խանութը կը վաճառուի։

"ՎԱՅԵԼՔ"

ՀԱՆԴԷՍ ԱՄՍԵԱՑ

—

Տ՝օրէն–Խմբագիր, Պ. Մ. Գալէնտէրեան

(Դերձակ, և դասատու ձեւի ամեն տեսակ զգեստուց.)

Կանանց զգեստներնոյ արհեստ

---

(1) Կրթասէր անձինք կը խորհին թէ Հայ ուսուցիչք պարտէին Վարժապետական միութիւն մը կազմել իրենց նիւթական և բարոյական յառաջացման համար։ Այս նկատմամբ փորձ մ'եղաւ արդէն և անյաջող եղաւ։ Այլ պէտք է վերստին փորձել։

(1) Յօդուածս Յաւելուած մ'ունի շաբաթ աւուր Մասիսի մէջ հրատարակելի։

Les annonces pour la France, l'Angleterre, l'Allemagne, l'Autriche-Hongrie, la Belgique, la Suisse et l'Amérique sont exclusivement reçues par la *Compagnie Générale de Publicité Etrangères G. L. DAUBE et Cie*, à Paris, Londres, Berlin, Vienne, Francfort, Zurich, etc.

տին սահմանեալ պատկերազարդ հրատարակութիւն մ'է, յորմէ օգուտ կրնան քաղել ազգիս բոլոր դերձակուհիք, և մինչև իսկ ընտանիքները։ Մաքուր տպագրութիւն, գեղեցիկ պատկերներ, պատշաճ մեծութեամբ. նաև տեսական ձեւագիտութեան դասեր, և ձեւերու ուսուցման համար չափական գրութեան կիրառութիւն։

Տարեկան բաժանորդագրութիւն 3 արծաթի մէճիտա։ Ազգային գլխաւոր դրատանց մէջ կարելի է ստորագրուիլ։

ՄՇԱԿՈՒԹԻՒՆ ԴԵՏՆԱԽՆՁՈՐՈՑ

Գրեց Ս. Ե.

Տպագրութիւն Արամեան

Այն ամեն երկիրներու մէջ, ուր գեղանխնձորոյ մշակութիւնը ընդունուած է, սովը խոպան դարձած է։ Ժամանակ է արդ որ գոնէ վերջին դառն փորձէն յետոյ ներմուծենք մեր մէջ այս պատուական ընդեղէնի մշակութիւնը։

Այն տեսակը որ մեծ խնամքով, մաքուր տպագրութեամբ և պատկերազարդ 'ի լոյս ընծայուած է, կը խօսի, պարզ և յստակ լեզուաւ, գեղանխնձորոյ ամեն տեսակաց մշակութեան վերաբերեալ։

Ամեն կարգի ընթերցողաց դիւրամատչելի է գնոյն ածանութեամբ, որ է 2 1/2 զահեկան արծաթի։

Կեդրոնատեղին է Հայոց Միացեալ ընկերութեանց դրասենեակը։ — Կը գտնուի նաև բոլոր Հայ դրավաճառաց քով։

Իւրաքանչիւր օրինակ Հայոց Միացեալ Ընկերութեանց կնիքը պէտք է կրէ։

ՄՈԼՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ԶՈՀԵՐԸ

Գրեց Հ. Կ. Ամասունի

Առաջարկութեամբ Պարզասէր Հայուհեաց ընկերութեան

Կարևոր գիրք մը, որ Հայ-եկեղեցական սեռին վրայ կը խօսի, ամուսնութեանց արգելք եղող զեղծումները կը յիշէ, և ընդհանուր կերպիւ, ուշադրութիւն կը հրաւիրէ ազգային ներքին բարեկարգութեանց մի կարեւոր ճիւղին վրայ, որ ընտանեկան կեանց հետ յարաբերութիւն ունի։ Ամեն սեռի և ամեն կարգոզութեան տէր աղգայնոց ուշադրութեան և խորհրդածութեան արժանի է։ Գինն է 10 դրչ։

ԸՆԴԱՐՁԱԿ ՕՐԱՑՈՅՑ 1881

ԹՈՒՍԱԿԱՆԵՆ ՅԲՐԻՍՏՈՍԻ

Գին 100 Փղս.

Ցերմնեալ
Յերեմիա քահանայէ Խապլիզի
Սեպհականութիւն
Ս. Փրկչեան Ազգային Հիւանդանոցի

Տպագրութիւն Արամեան

ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆ։ — Վիճակագիր Տերութեանց։ — Հայրապետութիւն Հայոց։ — Հայաստան աշխարհ կամ Արմենիա։ — Օսմանեան միջազգային Թղթատարութիւնք։ — Ժամանակագրոյց սուրհանդակաց Օսմանեան միջազգային Թղթատարութեանց։ — Եւրոպական նամակատունք ի Կ. Պոլիս։ — Ցուցակ գնոց Թղթատարութեանց և հեռագրութեանց Եւրոպական և Ասիական քաղաքաց Թուրքիոյ։ — Սակագին հեռագրի ըստ նոր կարգադրութեանց միջազգային թելերու։ — Ընկերութիւնք շոգեշարժ նաւարկութեան, ինչպէս են, Եգիպտական (Խըտիվկէ), Մախսուսէ, Ազսարո—Հունգար Լոյտ։ Մէսաժըրի Մարիթիմ։ Բաքէ Լնեթ և ընկերութիւն, Ռուսական ընկերութիւն։ — Ընտանեկան դեղարան։

ԻԼԱՆ

Հարպկիչ նէղարէթի ճէլիլէսի տաիրէսի տէրունինտէ վէ էսկի թադ վիմխանէ դաբուսի. ճիհէթինտէ պու քէրրէ միւճէտտէտէն ինչա օլունան մա մանթպոս պիրի ա-վամ վէ պիրի խավասէ մախսուս օլարադ միւքէմմէլ վէ մունթազամ ի.քի տաիրէտէն խպարէթ պիր լօգանթա ելէ պիր գրատթխանէ վէ ալթը պապ տախի տիւ.քքեանը միւշթեմէլ էպնիկէնին չերաթի մալիսէ իլէ զուհուր իտէճէք թալիպինէ իճար օլունմասը մուգարրէր օլտուզունան պունարքն իսթիճարբնա թալիպ օլանարքն հաֆթատա 3 կիւն եանի ճիւմա իրթէսի վէ բազար իրթէսի վէ բէնճշէնպիհ կիւնէրի սաաթ պէշտէն 7ետ գատար Հարպիէ նէղարէթի իսթիհքամ վէ ինչաաթ տաիրէսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլերի լիւզամէ իլան վէ իսթար օլունուր։

ՆՈՐ
ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԴՐԱՄՈՎ

Ընդ եբրայեա-սրբութեամբ կառավարութեան

Պիտի քաշուի դեկտ. 15ին (Ն. Տ.)

Այս նոր վիճակահանութիւնը 46,640 պարգև կը պարունակէ, որք չորս բաժանմամբ պիտի քաշուին։ Տոմակաց արժեղինն 'ի պաշտօնէ որոշուած է և առաջին երկու բաժանմանց համար կը հանի

Ցիրանք 22,50՝ ամբողջ տոմակի համար։

Ցիրանք 11,25՝ կէս տոմակի համար։

Այս նոր վիճակահանութեան մէջ ամենէն յաջող բաղդով շահուելիք ամենամեծ վիճակն է

500,000 ՖՐԱՆՔ

Այն վիճակահանութիւնը կը պարունակէ նաև մանաւորապէս հետաքրքրալ պարգևները։

Տոմակ	Ցիրանէն	Ցիրանէ
1	312,500 —	312,500
1	187,500 —	187,500
1	125,000 —	125,000
1	75,000 —	75,000
1	62,500 —	62,500
2	50,000 —	100,000
2	37,500 —	75,000
5	31,250 —	156,250
2	25,000 —	50,000
12	18,750 —	225,000
1	15,000 —	15,000
24	12,500 —	300,000
4	10,000 —	40,000
3	7,500 —	22,500
52	6,250 —	325,000
6	5,000 —	30,000
108	3,750 —	405,000
214	2,500 —	535,000

և այլն, և այլն։

Տոմակաց արժէքը պէտք է յուղարկել ամեն երկրի Պանքնոթներով, բօսթայի Մանտայով, որ և է երկրի թէնգու բոսթով, և կամ Գերմանիոյ, Անգղիոյ կամ Դաղղիոյ Պանքաներու վրայ փոխանակագրով։ Դրամն ընդունելուս պէս յատուկ համակու մը կը ղրկեմք յանձնարարեալ տոմակներն, որք տէրութեան զինանշանովը վաւերացեալ են. ասոնց հետ նաև վիճակահանութեան յայտագիրն ալ դաղղիական լեզուաւ, և ամեն վիճակարկութենէ յետոյ պարգևներուն և շահող թուոց պաշտօնական ցուցակը։ Շահուած պարգևներուն դիմնանվիջապէս կը վճարուի մեր միջոցաւ, կառավարութեան հսկողութեան ներքև, հնչուն դրամով շահողին բնակարանը։

Bureau principal de Loterie
ISENTHAL & Cie
Hambourg (Allemagne)

Մեր թղթակցութիւնն Եւրոպական ամեն լեզուօք կը կատարի։ Նամակ մը Արևելից քաղաքներէն մինչև Համպուրկ 180 ժամէն կը հասնի և փոխադարձաբար։

Steiner Bureau d'annonces Hambourg.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ

ԷՍՀԱՖԸ	ՈՒԻՄՈՒՄԷ
Երեկ իրիկուն գոցուեցաւ	13,52
Այս առաւօտ բացուեցաւ	13,17
Կէս օրին	13,22

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐՔԵԹՊԹՈՑ

20 Նոյեմբեր

Սօսիկթէ ժէնէրալ	Անգղ. լիր	4,20
» Փոխանակութեան	»	3, 5
Կ. Պոլսոյ Պանքային	»	8, 5
Քրէսի ժէնէրալ	»	3,20
Փոխ. 1865 (Մուրթոն) 6 0/0	Ֆր.	67,
» 1865 (») 6 0/0	»	69,
» 1869 (Բինար) 6 0/0	»	68,
» 1872 (Պոն տիւ Թրէսոր)	»	21,20
» 1873	»	63,
Ռումէլիի երկաթուղի	»	39,25
Լաբրիուտ	»	98,
Թրամուայ	Օսմ. լիր	400
Թղթադրամ	»	1230

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՅ

20 Նոյեմբեր

Անգղ. լիրա	ղրշ.	110	2
Նաբոլէոն ոսկի	»	87	30
Իմբէրիալ Ռուս.	»	90	
Ռուսական թղթադրամ.	8 բալ.	92	քարիք
Գրբրմից	ղրշ.	51	25
Մէճիտիէի տարբերութիւն	»	7	26
Հինգնոց	»	212	20
Վեցնոց	»	129	15
Մէթալիք	»	213	10
Պղինձ	»	555	
Ե փարանոց	»	250	

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ
ՇՈՒԳԵՆԱԻՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ
1880 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 15 ՇԱԲԱԹ ՍԿՍԵԱԼ
ՄԻՆՉԵՒ ՆՈՅԵՄԲԵՐ 30

ԲՈՍՓՈՐԷՆ ԻԶՆՈՂ ՇՈՒԳԵՆԱԻՆԵՐԸ

Ժամ	Եւրոպական Եղանակ	Թիւ
2 15	Լէնիմահալլէն Մէզարպուրնու. Պէյիւքտէրէ Թարապիա Լէնիքէյ Միթէնեա. Պէյանքքէյ. Բուսկիլի Հիսար. Պէպիք. (Արնաւուտ գիւղի շրջանաւին հետ պիտի հաղորդակցի.)	28
3 15	Լէնիմահալլէն Մէզարպուր. Պէյիւքտէրէ. Թարապիա. Լէնիքէյ, Էմիրկէն, Պէյանքքէյ, Բ. Հիսար, Պէպիք, Արնաւ։	34
3 45	Բ և Ա. Գաւաք, Լէնիմահալլէ Մէզարպ. Պէյիւքտէրէ. Թարապիա. Լէնիք. Սիթէն. Էմիրկէն, Բ. Հիսար, Պէպիք, Արնաւուտքէյ. Օրթաքէյ.	32
4 45	Լէնիմահալլէն Մէզարպուրնու. Պէյիւքտէրէ. Թարապիա. Լէնիքէյ Սիթէնեա, Էմիրկէն. Պէյանքքէյ, Բ Հիսար, Պէպիք, Արնաւուտքէյ. Գուբուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ։	18
6 30	Լէնիմահալլէ. Պէյիւք. Թարապ. Պէյքօզ Լէնիք. Միբիրիւն. Գանլճա. Բ. Ա. Հիսար. Գանտիլլի Արնաւուտքէյ, Զէնկէլքէյ. Պէյրպէյի. Օրթաքէյ Գուզկունճուք. Պէշիկթաշ. Իսկիւտար։	2
8	Ա. և Բ. Գաւաղ. Լէնիմահալլէ. Մէզարպուրնու. Պէյիւքտէրէ Թարապիա. Պէյքօզ. Լէնիքէյ. Էմիրկէն. Պէյանքքէյ. Բ. Հիսար, Պէպիք, Անաւուտքէյ. Գուբուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ. (Ուրբաթ օրերը Սիթէնեա)	21
10	Մէզարպուրնուէն Պէյիւքտէրէ. Թարապիա. Լէնիքէյ, Էմիրկէն, Բ. Հիսար, Արնաւուտքէյ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ։	22

Արնաւուտ էջերէն

2 15	Արնաւուտքէյ. Գուբուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ։	19
2 45	Արնաւուտքէյ, Գուբուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ. Գալաթա։	25
3 15	Պէպիք. Արնաւուտքէյ. Գուբուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ. Գալաթա։ (Ուրբաթ օրերը ժամ 3 1/4ին.)	22
3 45	Արնաւուտքէյ. Գուբուչ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ. (Բացի ուրբաթէ)։	1
4 30	Արնաւուտքէյ, Գուբուչ. Օրթաք, Գուզկ. Պէշիք. Գալաթա։ (Ուրբաթ օրերը ժամ 4 1/4ին.)։	28
5 15	Արնաւուտք. Գուբուչ. Օրթաք. Պէշիքթաշ, Գալաթա։	1
10 15	Արնաւուտքէյէն ուղղակի կամուրջ։	1
11	» » »	19

Ասիական Եղանակ

2 15	Պէյքօզ, Բաշտապահչէ. Գանլճա, Ա. Հիսար, Գանտիլլի. Վանիքէյ. Զէնկէլքէյ, Պէյրպէյի. Գուզկունճուք։	21
2 15	Արնաւուտքէյ. Վանիքէյ. Զէնկէլքէյ. Պէյրպէյ. Գուզկունճուք. Գալաթա։	2
3	Պէյիւքտէրէ. Թարապ. Պէյքօզ, Բաշտապահչէ. Գանլճա. Ա. Հիսար, Գանտիլլի. Վանիքէյ. Զէնկէլքէյ. Պէյրպէյի. Գուզկունճուք, Գալաթա։	17
4 45	Վանիքէյ. Զէնկէլքէյ. Պէյրպէյի. Գուզկունճուք. Իսկիւտար։ (Բացի ուրբաթէ)։	25
5	Պէյիւքտէրէ. Պէյքօզ, Բաշտապահչէ. Գանլճա, Ա. Հիսար, Գանտիլլի. Վանիքէյ. Զէնկէլքէյ. Պէյրպէյ. Գուզկ. Պէշիքթաշ։ (Ուրբաթ օրերը ժամ 5 1/2ին)։	19
8 45	Պէյիւքտէրէ Պէյքօզ. Բաշտապահչէ. Գանլճա. Ա. Հիսար Գանտիլլի. Վանիքէյ. Զէնկէլքէյ, Պէյրպէյ. Գուզկունճ. Իսկիւտ։ (Ուրբաթ օրերը Բիֆթաթ փաշա մահալլէսի)։	25

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆՈՂ ՇՈՒԳԵՆԱԻՆԵՐԸ

Ժամ	Եւրոպական Եղանակ	Թիւ
3 30	Գալաթա. Իսկիւտար Պէշիքթաշ. Գուզկունճուք. Օրթաք Պէյ. Զէնկ. Արնվ. Գանտ. Ա. և Բ. Հիսար։ Գանը Էմիրկէն, Լէնիք. Պէյքօզ Թարապ. Պէյիւք. Լէնիմահ։	2
3 15	Պէշիք. Օրթաք. Գաւր. Արնավ. Պէպիք, Բ. Հիսար, Էմիրկ. Լէնիք, Թարապ. Պէյիւքտ. Մէզարպ։	19
5	Գալաթա. Պէշիկ. Օրթաք. Գուբուչէշմէ. Արնավ. Պէպիք. Բ. Հիսար, Պէյան. Էմիրկէն. Լէնիք. Պէյքօզ, Թար. Պէյիք. Մէզարպուրնու. Լէնիմահալլէ. Գավաղար. (Ուրբաթ օրերը Սիթէն)	21
6 45	Իսկ. Պէշիկթաշ. Գուզկունճուք. Օրթաքէյ. Պէյրպէյի Զէնկէլքէյ Արնավուտքէյ Գանտ. Բ. Հիսար. Գանլճա. Էմիրկէն. Լէնիք, Թարապեա. Պէյիք.	25
8 15	Պէշիկ. Օրթաք. Արնավուտք. Պէպիք. Բ. Հիսար Էմիրկէն Լէնիք. Թարապեա. Պէյիւքտէրէ Մէզարպուրնու։	22
10	Արնավ. Պէպիք, Բ Հիսար, Պէյանքքէյ. Լէնիք. Թար. Պէյիւք. Մէզարպ Լէնիմահալլէ։	32
10 30	Օրթաք Գուբուչ. Արնավ. Պէպիք, Բ. Հիսար, Պոեան. Էմիրկէն Սիթէն. Լէնիք. Թարապ. Պէյիւքտ. Մէզարպ. Լէնիմ։	18
11 10	Պէպիք Բ. Հիսար, Պէյան. Սիթէն. Լէնիք. Թարապ Պէյիւքտ. Մէզարպ. Լէնիմ։ (Հարաւային հողմերուն Սիթէնեա չհանդիպիր)։	34

Արնաւուտ էջեր

4	Ուղղակի Արնավ. (Ուրբաթ օրերը ժամ 3 3/4ին)։	28
4 45	» »	1
9 30	Պէշիքթաշ, Օրթաքէյ, Գուբուչ. Արնավուտք։	1
10 15	Գալաթա. Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուբուչ. Արնավ.	19
11	Գալաթա, Պէշիկ, Օրթաք, Գուբուչ. Արնավուտ.	2
11 20	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուբուչ. Արնավուտ. (Բացի Ուրբաթէ)։	25
11 40	Պէշիքթ. Օրթաք. Գուբչ. Արնվ. Պէպիք։	22
12	Պէշիք. Օրթաք. Գուբուչ. Արնավ։	1

Ասիական Եղանակ

4	Իսկիւտար, Գուզկ. Պէյրպէյ, Զէնկ. Վանիք. (Բացի ուրբաթէ)։	25
9 45	Գալաթա. Գուզկ, Պէյ. Զէնկ. Վանիք. Գանտիլլի, Ա. Հիս, Գանլ. Բաշ. Պէյքօզ, Մէզարպ. Բ. Ա. Գավաք։	17
10 30	Գուզկ. Պէյ. Զէնկ. Վանիք. Գանտիլ. Ա. Հիսար, Գանլճ. Բաշպ. Պէյքօզ, Թարապ. Պէյիւք։	28
11	Պէշիք. Գուզկ. Պէյրպ. Զէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշապ. Պէյքօզ։	21
11 40	Գալաթա. Գուզկ. Պէյ. Զէնկ. Վանիք. Արնավուտք։	19

Ուրբաթ օրերը ժամը կին շոգենաւ մը կանուրջէն պիտի ելնէ և Իսկիւտար, Գուզկ. Պէյ. Զէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշապահչէ հանդիպելով Պէյքօզ պիտի երթայ։

Նոյնպէս ամեն ուրբաթ ժամը 5 1/2ին Լէնիմահալլէն շոգենաւ մը պիտի ելնէ և Մէզարպ, Պէյիւքտէրէ, Թարապիա, Լէնիքէյ, Միբիրէօն, Բ. Հիսար, Պէպիք, Օրթաք. Արնվ. Պէշիկ. հանդիպելով կամուրջ պիտի իջնէ։

ՍՈՒԹԻՆԿ ՇԻՐՕՔ

Յայտնի է որ երախայք ծնանելէն մինչ երեք տարեկան հասակը դրեթէ շարունակ փորի ցաւ. փոր, հարութիւն, ստամոքսի անհանգստութիւն, անքուն մնալ, ջղայիզրգռութիւն և այլն կուներնան մանաւանդ ակռա հանելու միջոցին, և այս նեղութիւններն ալ աւելի կը սաստկանան ամառուան տաք եղանակին։ Սութինկ Շիրօքը վերոյիշեալ դժուարութեանց ամենուն ալ առաջքը կառնէ ու կը բժշկէ, որով երախան կը հանգչի ու կը զօրանայ յուրախութիւն մեծ իւր ծնողաց։ Գործածողները շատ գոհ են։ Ուղղակի կրնայ փորձել. դինն արժան է. նորածին երախայից կաթիլով կը տրուի, մէց ամիսէն վեր եղողին օրը երեք անուշի գրդալ. կը ծախուի կ. Պոլիս Դալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մեղաղան։

ԱՑՏԵՐԻ ՎԻԿՕՐԸ

Ով որ իր մաղերուն թափիլը չուզեր, «Ացերի Վիկօր» կոչուած մաղի սնուցիչ յուրէն գործածելու է. ուրիշ ամեն տեսակ մաղի ջուրերը կամ իւղերը՝ որ մազ չթափելու համար կը ծախուին, բոլորին ալ անօգուտ են. իսկ Վիկօրի օգուտը միլիոնաւոր փորձերով ապացուցուած է, և Պոլսոյ ու գաւառաց մէջ օր օրի գործածողներուն թիւը կաւելնայ։ Անոնք որ իրենց մաղերուն դեղեցկութիւնը կորսնցնելու վրայ են, շուտով գործածեն այս ջուրէն որ ի վերջոյ չզղջան։ Թափելու վրայ եղող մաղերը կը հաստատէ ու կամրապնդէ, թափածներուն տեղը մաղ կը բուսցնէ երբոր մաղերուն արմատը վնասուած չէ, ու ճերմկած մաղերը անպատճառ իր նախկին բնական գոյնին կը բերէ, գործածելուն կերպը չիչերուն հետն է. կը ծախուի կ. Պոլիս Դալաթիա Մինասեան և Ընկերաց Ամերիկայի մեղաղան։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Մեծ. Կ. Էֆէնտի Ճիկերճեան պատիւ ունի ծանուցանել յարգոյ հասարակութեան թէ Ն. 2 Սինկր կոչուած կարի մեքենան և իր դարձիները Ամերիկայէն բերել տալով՝ կէս գնովը կը վաճառէի։ Նոյնպէս և զանազան տեսակ նոր և ընտիր տպրանքներ, զորս կրնայ արժանագին տալ իրեն դիմող յաճախորդաց։ Կեդրոնատեղին է Կարին Բերդին մէջը, Կ. Ճիկերճեան թիւ 71 մեղաղան։

Լրագիրս ամեն օր կը հրատարակուի՝ բաց 'ի կիրակի և տօն օրերէ։

Բաժանորդագրութեան տեղն է Գալաթիա Սանթարգիրար Ճատտէսի թիւ 198, Նօրօ խան Մատիսի խանագրատունը։ Իսկ գաւառաց մէջ հետեւեալ հողաբարձուաց գրասենեակները.

ԿԱՐԻՆ. Յօհաննէս էֆ. Տ. Մելքիսեդեկեան.
ԵՐԶՆԿԱ. Յ. Շաւարշ էֆ.
ՍԵԲԱՍՏԻԱ. Նազարէթ էֆ. Յ. Խաթամտօլեանց.
ՍԱՄՍՈՒՆ. Եղուարդ էֆ. Մուրատեան.
ԿԻՐԱՍՈՒՆ. Գ. էֆ. Խ. Մազմանեան.
ՌՈՏՈՍԹՈ. Արժ. Տ. Արիստակէս աւագ քահանայ Ֆէյզեան.
ԶՄԻՒՌՆԻԱ. Աբրահամ էֆ. Պէրզամպէեան.
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Խոսրով էֆ. Էսկիճեան.
ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Ս. Էմմէթ.քեան էֆ.
ԵՒԴՈԿԻԱ.
ՔԱՐԲԵՐԴ և ՏԻՐՍԻՄ. Կիրակոս էֆ. Ս. Ղազանճեան.
ՄՈՒՇ. Յակոբ էֆ. Մերուժեան.
ՎԱՆ. Պետրոս » Գաբամճեան.
ԲԵՐԻԱ. Սեդրակ » Խարաճեան.
ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏ. Թովմաս էֆ. Թաչճեան.
ԵԴԵՍԻԱ. Գէորգ էֆ. Ոկերչեան.
ՖՕՌՇԱՆ. Ֆէրհատ » Ս. Ֆէրհատեան.
ՏՓԽԻՍ. Պ. Նիկողայոս Տ. Ղևոնդեան.
ԿԱԼԿՈՒԹԱ. Պետրոս էֆ. Հէքիմեան։

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ